

РОЗДІЛ 3

Макроекономічні механізми

Формалізація стратегічних загроз та можливостей ефективного розвитку інноваційного потенціалу економіки України

В. О. КАСЬЯНЕНКОⁱ

Структурна перебудова економіки України на засадах інноваційної моделі розвитку в умовах сьогодення є підґрунтям для економічного зростання та подолання системної кризи. У статті обґрунтовано необхідність ефективного розвитку інноваційного потенціалу національної економіки в умовах значної кількості внутрішніх та зовнішніх ризиків і загроз. Доведено, що продуктивні зрушення в економічному розвитку країни можливі за розроблення та впровадження цілісної концепції управління розвитком інноваційного потенціалу національної економіки. Проаналізовано основні індикатори, що характеризують сформований на цей момент інноваційний потенціал національної економіки. Виявлено загрози та можливості ефективного розвитку інноваційного потенціалу економіки України. Здійснено формалізацію базових (необхідних) та додаткових (достатніх) умов формування і використання інноваційного потенціалу економіки України на основі узагальнення проаналізованих показників розвитку інноваційних процесів із точки зору їх місця в економічній системі.

Ключові слова: інноваційний потенціал, національна економіка, загрози, можливості, інноваційний розвиток.

УДК: 338.24.01 (477)

JEL коди: E20, E60, H56, H80, O10

Вступ. В умовах посилення глобалізаційних викликів вирішення проблеми зростання конкурентоспроможності України та її економічної стійкості вимагає запровадження механізмів трансформації існуючого ресурсного забезпечення та інноваційних ідей у реальні товари і послуги, ринкової комерціалізації, інфраструктурного, інформаційного, інституційного забезпечення переходу країни на інноваційну траєкторію розвитку, реалізації сформованого інноваційного потенціалу національної економіки.

Світовий досвід переконує, що достатній рівень інноваційного потенціалу національної економіки може забезпечити продуктивні зрушення в економічному розвитку країни лише в коротко- та середньостроковій перспективі, тоді як у довгостроковому періоді ключовим драйвером реалізації стратегії розширеного відтворення на інноваційній основі стають наявність у національній економіці ефективно діючих механізмів примноження існуючого інноваційного потенціалу та зростання продуктивності його використання.

ⁱ Касьяненко Володимир Олексійович, доктор економічних наук, доцент, проректор з науково-педагогічної роботи та питань фінансово-економічної діяльності Сумського державного університету.

Забезпечення такого економічного розвитку потребує розроблення та впровадження цілісної концепції управління розвитком інноваційного потенціалу національної економіки, яка б передбачала узгодження цільових орієнтирів, часових та ресурсних обмежень на державному, регіональному та галузевому рівнях, здійснення перманентних структурно-функціональних змін у кадровому, фінансовому, інформаційному та матеріально-технічному забезпеченні інноваційних перетворень.

Постановка проблеми. Управління розвитком інноваційного потенціалу національної економіки в умовах системної кризи та значної кількості зовнішніх і внутрішніх ризиків та загроз потребує формалізації стратегічних загроз та можливостей як основи запровадження режиму інноваційного таргетування, що є підґрунтям для формування переліку пріоритетних напрямків розвитку інноваційної діяльності як у короткостроковій, так і у довгостроковій перспективі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фундаментальні засади управління інноваційними процесами закладені у працях О. Анчишкіна, Х. Барнетта, С. Валдайцева, Д. Єндовицького, Г. Менша, М. Кондратьєва, Е. Менсфілда, Б. Санто, Дж. Стиглиця, Б. Твісса, Ф. Фабоцци, Х. Хауштайна, В. Шеремета, Й. Шумпетера та ін. Значний внесок у розвиток методології формування, використання та управління розвитком інноваційного потенціалу національної економіки на різних рівнях узагальнення зроблено і вітчизняними науковцями, зокрема: А. Гальчинським, В. Гейцем, В. Головатюком [5], П. Перервою [6], С. Леоновим, С. Ілляшенком [11], М. Крупкою [12] та ін. Разом із тим невирішеними остаточно залишаються ряд теоретичних, методологічних та прикладних проблем, пов'язаних з виявленням загроз та можливостей ефективного розвитку інноваційного потенціалу національної економіки.

Метою дослідження є обґрунтування загроз та можливостей ефективного розвитку інноваційного потенціалу національної економіки України в умовах системної кризи.

Результати дослідження. Передумовою успішної реалізації цілей державної інноваційної політики виступає належний рівень сформованого інноваційного потенціалу національної економіки, який дозволяє ефективно впроваджувати заходи у рамках державних цільових інноваційних програм, що детермінують його зростання у довгостроковій перспективі.

Здатність інноваційного потенціалу національної економіки до ефективного розвитку можна ідентифікувати шляхом оцінювання стратегічних загроз та можливостей, що характеризують ступінь інноваційного розвитку країни та у комплексі є якісним критерієм ранжування пріоритетності державних цільових інноваційних програм.

Для визначення параметрів, що позитивно та негативно впливають на розвиток інноваційного потенціалу економіки України, доцільно ідентифікувати базові й додаткові умови формування інноваційного потенціалу з використанням аналітичних даних вітчизняної та міжнародної статистики інноваційного розвитку економіки.

Індикатором, що характеризує сформований на цей момент інноваційний потенціал національної економіки, є розвиток науково-дослідної сфери, який забезпечує генерування нових ідей та дослідження їх придатності для практичної апробації. Абсолютними показниками, що відображають стан наукового сектору, є кількість організацій, що здійснюють наукові дослідження, та чисельність науковців, які безпосередньо займаються їх проведенням, аналітичні дані щодо динаміки яких в Україні протягом останніх років наведено на рис. 1.

Відмітимо, що протягом 2002–2014 рр. в Україні спостерігалася чітка тенденція скорочення кількості осіб, задіяних у науково-дослідній сфері, яке становило близько 36% у цілому за період, що свідчить про вплив наукових кадрів в економіці або їх перехід в інші сектори діяльності. Причинами цього є низький рівень заробітної плати наукових працівників та непопулярність даної сфери в Україні, що підтверджується також скороченням кількості організацій, що займалися науковими дослідженнями: із 1477 у 2002 р. до 999 у 2014 р., що у відсотковому вираженні становить більше 32%.

Рис. 1. Показники стану науково-дослідницької сфери в Україні у 2002–2014 рр. (побудовано за даними [1; 2; 3])

Передумовами, що впливають на зменшення показників розвитку вітчизняної науково-дослідницької сфери, є неефективність діяльності наукових організацій, пов'язана з їх неспроможністю до самофінансування внаслідок низького рівня кооперації наукового та промислового секторів економіки, що супроводжується недостатніми обсягами бюджетного фінансування наукових досліджень через обмеженість фінансових можливостей держави.

Аналіз показників бюджетного фінансування інноваційної діяльності підтверджує наведені припущення – частка коштів державного та місцевого бюджетів, спрямованих на фінансування інновацій, упродовж 2002–2012 рр. не перевищувала 3% від загального обсягу фінансових ресурсів, вкладених у цю сферу, а в 2013 році цей показник скоротився ще більше і не досягав навіть рівня 1%.

Характеризуючи безпосередньо структуру фінансування наукових та науково-технічних робіт, відзначимо скорочення питомої ваги коштів замовників, у той час як досить суттєво зріс обсяг робіт, виконаних за власні кошти наукових організацій, при цьому питома вага загального обсягу наукових і науково-технічних робіт у ВВП України упродовж періоду дослідження в окремі роки не досягала навіть 1%, що

свідчить про негативний вплив сучасних умов функціонування науково-дослідної сфери на розвиток інноваційного потенціалу.

Поруч із зазначеним варто відмітити позитивну динаміку обсягу реалізованих послуг у сфері інформатизації, що характеризується тенденцією до зростання упродовж періоду дослідження, причому привертає увагу істотне збільшення індикатора протягом 2002–2014 рр. – його рівень зріс у 40 разів, що свідчить про створення сприятливих умов для поширення інформації про інноваційну діяльність та трансферу технологій в економіці.

Аналізуючи вплив стану реального сектору економіки України на формування її інноваційного потенціалу, відзначимо, що на сьогоднішній день спостерігається низький рівень оснащення підприємств сучасною матеріально-технічною базою (рис. 2), що проявляється через значну зношеність основних фондів. Незважаючи на постійне зростання їх обсягу у вартісному вираженні, ступінь зносу основних засобів, починаючи з 2006 р., перевищує 50%, що є незадовільним показником діяльності підприємств. При цьому варто звернути увагу на різке зростання індикатора у 2008, 2010 та 2014 роках порівняно із попередніми звітними періодами. Так, за результатами 2014 р. рівень показника був критичним і становив 83,5%, що свідчить про неспроможність ефективного використання наявних у підприємств основних засобів при впровадженні нових технологій та необхідність модернізації матеріально-технічної бази промисловості у найближчій перспективі.

Рис. 2. Показники стану та оновлення основних засобів підприємств України у 2002–2014 рр. (побудовано за даними [2; 3])

Поруч із незадовільним станом наявної матеріально-технічної бази підприємств відмітимо недостатній рівень показників їх оновлення, що проявляється через низький обсяг капітальних інвестицій в економіці України, максимальний рівень вкладених у даному напрямку коштів щодо загального обсягу основних засобів. Упродовж періоду дослідження було зафіксовано у 2007 р. – близько 11%, у той час як у наступні роки

значення індикатора значно знизилося як в абсолютному, так і у відносному вираженні і наприкінці 2014 р. становило лише 4,4%, що, безумовно, є недостатнім рівнем для забезпечення постійного та якісного оновлення основних фондів суб'єктів господарювання та відповідно перешкоджає активному провадженню ними інноваційної діяльності.

Використання сформованого інноваційного потенціалу національної економіки можливе в разі наявності сприятливих умов для ефективного провадження інноваційної діяльності промислових підприємств. Аналізуючи ситуацію, що склалася в Україні щодо цього аспекту, необхідно відмітити необхідність організації системи заходів, спрямованих на зростання частки інноваційних підприємств та відповідно обсягу реалізованої ними інноваційної продукції. Станом на 2014 р. питома вага підприємств, що впроваджували інновації, у загальній кількості промислових підприємств становила лише 12,1%, а частка реалізованої інноваційної продукції у загальному обсязі промислової продукції – 2,5%, причому було зафіксовано несприятливу динаміку показника (питома вага інноваційної продукції у загальному обсязі реалізованої продукції станом на 2002 р. становила близько 7%).

Найбільш важливе значення у контексті ідентифікації загроз та можливостей ефективного розвитку інноваційного потенціалу національної економіки має оцінювання індикаторів, що відображають провадження безпосередньо інноваційної діяльності. Відмітимо, що передумовою, яка дозволяє забезпечити генерування інновацій, є сформована система технологічних та нетехнологічних знань. Нетехнологічні інновації тісно пов'язані з ноу-хау, навичками і умовами праці, що впроваджені в організаціях, на відміну від технологічних, які мають безпосереднє відношення до рівня ефективності та інноваційності виробничих процесів.

Методологія розрахунку Глобального індексу конкурентоспроможності [4] при оцінюванні інновативності країни акцентує увагу на розвитку саме технологічних знань, оскільки, незважаючи на те, що за рахунок поліпшення інститутів, будівництва інфраструктури, зниження макроекономічної нестабільності або поліпшення людського капіталу можуть бути отримані істотні вигоди, зазначені чинники не є пріоритетними за інноваційної моделі розвитку економіки і характеризуються спадаючою прибутковістю у довгостроковому періоді. Те саме є правильним для ефективності ринків праці, фінансових і товарних ринків.

Хоча менш розвинені країни можуть здійснювати підвищення продуктивності національних економік шляхом впровадження існуючих технологій або досягати поступового покращання в інших областях, держави, що досягли інноваційної стадії розвитку, повинні обирати інші орієнтири. Компанії в цих країнах повинні проектувати і розробляти найсучасніші продукти та процеси, щоб зберегти конкурентоспроможність і забезпечувати більш високу додану вартість. Зазначений напрямок розвитку вимагає створення умов, що сприяють інноваційній діяльності за підтримки державного та приватного секторів.

Зокрема, це означає спрямування достатніх інвестицій у дослідження і розробки, особливо в приватному секторі; наявність високоефективних наукових та науково-дослідних установ, які можуть генерувати базові знання, необхідні для створення нових технологій; широке співробітництво у сфері здійснення науково-дослідних і технологічних розробок між університетами та промисловістю; захист інтелектуальної власності поруч із високим рівнем конкуренції та належним доступом до венчурного капіталу і фінансування. У цьому контексті важливим фактором розвитку інновацій є

дотримання витрат на дослідження і розробки, які здійснюються державним і приватним секторами на достатньому рівні, що у результаті може забезпечити стійке зростання національних економік у майбутньому. Параметри, що відображають сучасний стан інноваційної діяльності і України у міжнародному контексті, наведені в табл. 1.

Таблиця 1

Оцінка інноваційної діяльності в Україні у 2014 р. (складено за даними [4])

Індикатор	Оцінка	Позиція у рейтингу
Ємність інновацій	4,2	52
Якість науково-дослідних інститутів	4,2	43
Витрати компаній на дослідження і розробки	3,4	54
Рівень співпраці вищої школи та промисловості при проведенні досліджень і розробок	3,5	74
Державні закупівлі продуктів передових технологій	3,0	98
Доступність науковців та інженерів	4,7	29
Патенти у Міжнародній патентній системі, кількість заявок/млн громадян	3,6	50

У цьому контексті, як це було відмічено раніше, найбільш несприятливо впливає на використання інноваційного потенціалу стан державних закупівель продуктів передових технологій, розвиток якого оцінений у 3 бали та відповідно в 98-му позицію України в рейтингу із 140 країн, що є найнижчим місцем за показниками цієї групи. Про необхідність подальшого розвитку інноваційного потенціалу свідчить також низький рівень співпраці вищої школи та промисловості при проведенні досліджень і розробок (оцінка 3,5 бала формує лише 74-те місце у загальному рейтингу), а також недостатній рівень витрат компаній на дослідження та розробки та низька ємність інновацій. При цьому, незважаючи на нерозвинену вітчизняну систему захисту прав інтелектуальної власності, кількість патентів, зареєстрованих у Міжнародній патентній системі відповідно до Договору патентної кооперації, є досить високою (50-та позиція в рейтингу).

Необхідно також позитивно відмітити якість науково-дослідних інститутів (43-тя позиція з оцінкою індикатора на рівні 4,2 бала), що у сукупності з відповідністю вітчизняних науковців та інженерів вимогам для здійснення ними відповідної діяльності як за вітчизняними, так і за міжнародними стандартами та доступністю їх для залучення у процеси науково-промислової співпраці при здійсненні інноваційної діяльності (параметр оцінений у 4,7 бала, що є найвищим показником по групі та забезпечує 29-ту позицію у рейтингу) стали передумовою формування потужного наукового потенціалу економіки України. Це свідчить про наявність реальних можливостей для зростання інноваційного потенціалу економіки національної економічної системи.

У сьогоdnішньому глобалізованому світі технології набувають все більш важливого значення для фірм із точки зору забезпечення їх ефективності та конкурентоспроможності. Технологічна готовність відображає гнучкість, з якою економіка приймає існуючі технології для підвищення продуктивності своїх галузей, із конкретизацією акценту на їх здатності повною мірою ефективно використовувати інформаційні та комунікаційні технології у повсякденній діяльності і виробничих

процесах у процесі впровадження інновацій, спрямованих на зростання ефективності та конкурентоспроможності на різних рівнях економіки.

Узагальнення проаналізованих показників розвитку інноваційних процесів із точки зору їх місця в економічній системі дозволило формалізувати базові (необхідні) та додаткові (достатні) умови формування і використання інноваційного потенціалу економіки України, систематизація яких наведена у табл. 2.

Таблиця 2

Стратегічні загрози та можливості ефективного розвитку інноваційного потенціалу національної економіки України

Умови ефективного розвитку інноваційного потенціалу національної економіки		Загрози		Можливості	
		Зміст	Аналітичні дані, що підтверджують негативний вплив на розвиток інноваційного потенціалу національної економіки	Зміст	Аналітичні дані, що підтверджують позитивний вплив на розвиток інноваційного потенціалу національної економіки
необхідні (базові)	формування інноваційного потенціалу національної економіки	непопулярність науково-дослідницької сфери	за 2002–2014 рр. кількість організацій, що займаються науковими дослідженнями, зменшилася на 32%, а науковців – на 36%	потужний науковий потенціал	29-те місце (із 140) у світі в 2014 р. за рівнем доступності (відповідності вимогам) науковців та інженерів
		низька інвестиційна привабливість країни	обсяг прямих іноземних інвестицій за 2014 рік знизився майже на 20%	високий рівень освіченості населення	більше 90% населення мають середню освіту, а 80% – вищу
		низький рівень фінансування НДДКР	питома вага обсягу виконаних наукових і науково-технічних робіт у ВВП становить менше 1%	розвинена система підготовки фахівців	54-те місце із 140 у світі за якістю освіти у 2014 р.
		незацікавленість держави у підтримці розвитку інноваційної діяльності	питома вага коштів державного бюджету у фінансуванні інноваційної діяльності за 2002–2012 рр. не перевищувала 3%, а в 2013 р. – 1%	доступність інформаційних послуг	80-те місце із 140 у світі за рівнем користувачів Інтернету у 2014 р., а послуг мобільного зв'язку – 121-ше місце
		значна зношеність і технологічна застарілість виробничої інфраструктури	ступінь зносу основних засобів за 2002–2014 рр. зріс із 47,2 до 83,5%, а капітальні інвестиції не перевищують 5–6% за аналогічний період	активний розвиток сфери інформатизації	обсяг реалізованих послуг у сфері інформатизації за 2002–2014 рр. зріс у 40 разів
	використання інноваційного потенціалу національної економіки	низька ефективність ринків товарів та послуг	136-те місце із 140 у світі за рівнем ефективності антимонопольної політики у 2014 р., за ступенем домінування товарів та послуг на ринку – 98-ме місце	взаємозв'язок науки та промисловості	29-те місце із 140 у світі за доступністю науковців та інженерів для науково-промислової співпраці у 2014 р., 43-те місце – за якістю науково-дослідних інститутів

Умови ефективного розвитку інноваційного потенціалу національної економіки	Загрози		Можливості	
	Зміст	Аналітичні дані, що підтверджують негативний вплив на розвиток інноваційного потенціалу національної економіки	Зміст	Аналітичні дані, що підтверджують позитивний вплив на розвиток інноваційного потенціалу національної економіки
використання інноваційного потенціалу національної економіки	низька якість менеджменту та системи перепідготовки кадрів	87-ме місце із 140 у світі за рівнем якості вітчизняної школи менеджменту у 2014, за інтенсивністю перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів – 74-те місце	якість бізнес-середовища	61-ше та 80-те місця із 140 у світі за кількістю та якістю ринкових постачальників відповідно у 2014 р., 81-ше місце – за ступенем використання маркетингу
	відсутність платоспроможного попиту на інновації	питома вага підприємств, що впроваджують інновації, у 2014 р. становила 12,1%, а частка реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової – 2,5%	невибагливість споживача	72-ге місце із 140 у світі за ступенем орієнтації на клієнта у 2014 р., 68-ме місце – за рівнем вибагливості споживачів товарів та послуг
достатні (одаткові) умови формування та використання інноваційного потенціалу національної економіки	макроекономічна несприятливість	104-те місце із 140 у світі за рівнем дефіциту бюджету у 2014 р. (-4,5% ВВП), 124-те місце – за рівнем заощаджень населення (10,8% ВВП), 118-те місце – за рівнем кредитного рейтингу	ринковий потенціал	46-те та 39-те місця із 140 у світі за рівнем внутрішнього та зовнішнього ринкового потенціалу у 2014 р., у 2014 р. частка експорту у ВВП країни становила 52,6%
	нерозвиненість фінансових ринків	101-ше місце із 140 у світі за доступністю фінансових послуг у 2014 р., 87-ме місце – за легкістю отримання кредиту, 102-ге місце – за доступністю венчурного фінансування, 140-ве місце – за рівнем стабільності банків	якість інфраструктури в цілому	82-ге місце із 140 у світі за якістю інфраструктури країни у 2014 р.
	інституційна неефективність	120-те місце із 140 у світі в 2014 р. за рівнем захисту прав інтелектуальної власності, 129-те місце – за сприятливістю оподаткування для інвестицій, 98-ме місце – за прозорістю державної політики		

Урахування наведених у табл. 2 критеріїв дозволить оптимізувати комплекс заходів управління розвитком інноваційного потенціалу економіки України, у першу чергу за рахунок удосконалення системи інноваційного менеджменту держави шляхом нейтралізації негативного впливу виявлених загроз та використання позитивного впливу виявлених у ході аналізу можливостей ефективного розвитку інноваційного потенціалу національної економіки.

Висновки і перспективи подальших наукових розробок. Ідентифікація базових та додаткових умов формування та використання інноваційного потенціалу економіки України на основі дослідження аналітичних даних вітчизняної та міжнародної статистики інноваційного розвитку країни засвідчує, що у довгостроковій перспективі рівень життя може бути значною мірою покращений за рахунок активізації процесів імплементації технологічних інновацій. Технологічні прориви є детермінантами бурхливого зростання продуктивності національних економік, оскільки впровадження нових технологій не лише забезпечує модифікацію способів виробництва, а й відкриття більш широкого спектру нових можливостей у плані продуктів та послуг. Інновації є особливо важливими для економік в умовах наближення кордонів знань і можливості генерації додаткової цінності за рахунок інтеграції та адаптації екзогенних технологій.

Орієнтація державної інноваційної політики на подолання визначених загроз та посилення реальних можливостей розвитку інноваційного потенціалу складає підґрунтя для формування переліку пріоритетних напрямків розвитку інноваційної діяльності як у короткостроковій, так і у довгостроковій перспективі.

Література

1. *Наукова та інноваційна діяльність в Україні у 2014 році: Статистичний збірник* [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2015/zb/09/zb_nayka_14.zip.
2. *Державна служба статистики України* [Електронний ресурс] / Офіційний сайт. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
3. *Статистичний щорічник України за 2014 рік* [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2015/zb/07/zb_Uz14_uk.zip.
4. *The Global Competitiveness Report 2015–2016* [Electronic source] / World Economic Forum. Geneva, Switzerland 2015. – Access mode : [http://www3.weforum.org/docs/gcr/2015-2016/Global Competitiveness Report 2015–2016.pdf](http://www3.weforum.org/docs/gcr/2015-2016/Global%20Competitiveness%20Report%202015-2016.pdf).
5. *Головатюк, В.* Інноваційне розвиток української економіки: мировий контекст [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://gazeta.zn.ua/science/innovacionnoe-razvitie-ukrainskoj-ekonomiki-mirovoj-kontekst-.html>.
6. *Перерва, П. Г.* Науково-інноваційний потенціал України та сучасні проблеми його використання / П. Г. Перерва, О. В. Жегус // Вісник Нац. техн. ун-ту «ХПІ»: зб. наук. пр. Темат. вип.: Технічний прогрес і ефективність виробництва. – Харків : НТУ «ХПІ», 2011. – № 26. – С. 174–181.
7. *Концепція реформування системи фінансування та управління науковою і науково-технічною діяльністю* [Електронний ресурс] : розпорядження Кабінету Міністрів України № 780-р. від 08.10.2012 р. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/780-2012-%D1%80>.
8. *Концепція розвитку національної інноваційної системи* [Електронний ресурс] : розпорядження Кабінету Міністрів України № 680-р. від 17.06.2009 р. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/680-2009-%D1%80>.
9. *The Global Innovation Index 2015* [Electronic source] / World Intellectual Property Organization, 2015. – Access mode : <https://www.globalinnovationindex.org/content/page/gii-full-report-2015/#pdfopener>.
10. *The Global Sustainable Competitiveness Index* [Electronic source] / SolAbility, 2015. – Access mode : <http://solability.com/download/global-sustainable-competitiveness-report-2015/>.
11. *Ілляшенко, С. М.* Управління інноваційним розвитком промислових підприємств : монографія / С. М. Ілляшенко, О. А. Біловодська. – Суми : Університетська книга, 2010. – 281 с.
12. *Крупка, М. І.* Аналіз формування й використання фінансового потенціалу інвестиційної діяльності в Україні / М. І. Крупка, Н. Б. Демчишак // Фінанси України. – 2012. – № 2. – С. 26–37.

Отримано 10.10.2015 р.

**Формализация стратегических угроз и возможностей
эффективного развития инновационного потенциала экономики Украины**

ВЛАДИМИР АЛЕКСЕЕВИЧ КАСЬЯНЕНКО*

**доктор экономических наук, доцент, проректор по научно-педагогической работе
и вопросам финансово-экономической деятельности,
Сумский государственный университет,
ул. Римского-Корсакова, 2, г. Сумы, 40007, Украина
тел.: 00-380-542-687-826, e-mail: kasianenko@sumdu.edu.ua*

Структурная перестройка экономики Украины на основе инновационной модели развития в нынешних условиях является основой для экономического роста и преодоления системного кризиса. В статье обоснована необходимость эффективного развития инновационного потенциала национальной экономики в условиях значительного количества внутренних и внешних рисков и угроз. Доказано, что производительные сдвиги в экономическом развитии страны возможны в случае разработки и внедрения целостной концепции управления развитием инновационного потенциала национальной экономики. Проанализированы основные индикаторы, характеризующие сформированный на текущий момент инновационный потенциал национальной экономики. Идентифицированы угрозы и возможности эффективного развития инновационного потенциала экономики Украины. Осуществлена формализация базовых (необходимых) и дополнительных (достаточных) условий формирования и использования инновационного потенциала экономики Украины на основе обобщения проанализированных показателей развития инновационных процессов с точки зрения их места в экономической системе.

Ключевые слова: инновационный потенциал, национальная экономика, угрозы, возможности, инновационное развитие.

*Mechanism of Economic Regulation, 2015, No 4, 97-107
ISSN 1726-8699 (print)*

**Formalizing Strategic Threats and Opportunities
for the Effective Development of Innovative Potential of the Ukraine Economy**

VOLODYMYR O. KASIANENKO*

**Dr. (Economics), Associate Professor,
Vice-rector for scientific and pedagogical work, financial and economic activities,
Sumy State University,
R.-Korsakova Street, 2, Sumy, 40007, Ukraine
phone: 00-380-542-687-826, e-mail: kasianenko@sumdu.edu.ua*

Manuscript received 10 October 2015

The Ukrainian economy restructuring on the basis of innovative models of development in today's conditions is the basis for economic growth and overcoming systemic crisis. The author substantiates the necessity of effective development of national economy innovative potential in terms of a significant amount internal and external risks and threats. It was proved that the productive changes in economic development possible in the case of developing and implementing an integrated management concept development of national economy innovative potential. The basic indicators characterizing formed innovative potential of the national economy were analysed. It was detected threats and opportunities for the effective development of innovative potential of the Ukrainian economy. The author carried out

formalization of the basic (required) and additional (adequate) conditions forming and using innovative potential of the Ukrainian economy on base of generalization of the innovation processes development indicators in terms of their place in the economic system.

Keywords: innovative potential, national economy, threats, opportunities, innovative development.

JEL Codes: E20, E60, H56, H80, O10

Tables: 2; Figures: 2; References: 12

Language of the article: Ukrainian

References

1. Research and Innovation in Ukraine for 2014, State Statistics Service of Ukraine, http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2015/zb/09/zb_nayka_14.zip. (In Ukrainian)
2. State Statistics Service of Ukraine, <http://www.ukrstat.gov.ua/>. (In Ukrainian)
3. Statistical Yearbook of Ukraine for 2014, State Statistics Service of Ukraine, http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2015/zb/07/zb_Uz14_uk.zip. (In Ukrainian)
4. The Global Competitiveness Report 2015-2016, World Economic Forum. Geneva, Switzerland 2015, http://www3.weforum.org/docs/gcr/2015-2016/Global_Competitiveness_Report_2015-2016.pdf.
5. Golovatiuk, V. (2014), Innovative Development Ukrainian economy: global context, <http://gazeta.zn.ua/science/innovacionnoe-razvitie-ukrainskoy-ekonomiki-mirovoy-kontekst.html>. (In Russian)
6. Pererva, P. & Zhegus, O. (2011), Research and innovation potential of Ukraine and current problems of its use, *Visnyk Nats. tekhn. un-tu «KhPI»: zb. nauk. pr. Temat. vyp.: Tekhnichni prohres i efektyvnist vyrobnytstva*, 26, 174–181. (In Ukrainian)
7. The concept of reforming the system of financing and management of scientific and technical activity. Cabinet of Ministers of Ukraine, Kyiv, 2012, <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/780-2012-%D1%80>. (In Ukrainian)
8. The concept of the national innovation system. Cabinet of Ministers of Ukraine, Kyiv, 2009, <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/680-2009-%D1%80>. (In Ukrainian)
9. The Global Innovation Index 2015. World Intellectual Property Organization, 2015, <https://www.globalinnovationindex.org/content/page/gii-full-report-2015/#pdfopener>.
10. The Global Sustainable Competitiveness Index. SolAbility, 2015, <http://solability.com/download/global-sustainable-competitiveness-report-2015/>.
11. Ilyashenko, S. & Bilovodska, O. (2010), *Innovative development management of industrial enterprises*, Sumy, Universytetska knyha. (In Ukrainian)
12. Krupka, M. I. & Demchyshak, N. B. (2012), “Formation and use analysis the financial potential of investment activity in Ukraine,” *Finansy Ukrainy*, 2, 26–37.